

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 001(477):004.91

Олександр Денисенко , Віталій Цоцко

(Дніпро, Україна)

ТРАЄКТОРІЇ НАУКОВЦЯ В СИСТЕМІ «БІБЛІОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ» В УМОВАХ ЇЇ ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Анотація: Пропонується підхід до оцінювання ефективності наукової діяльності вчених, якій останнім часом приділяється підвищена увага, і наводиться приклад траєкторій науковця в інформаційно-аналітичній системі «Бібліографія української науки» в умовах її динамічного розвитку.

Ключові слова: наука, Google Scholar, інформаційно-аналітична система, бібліометричний профіль, індекси наукового цитування.

Summary: A campaign is proposed to evaluate the effectiveness of scientific activity of students, which has recently received increased attention, and an example of a trajectory of a scientist in the information and analytical system "Bibliography of Ukrainian Science" is given in the conditions of its dynamic development.

Key words: science, Google Scholar, information and analytical system, bibliometric profile, indexes of scientific citation.

Проведення наукових досліджень з використанням ІКТ, зокрема електронних систем відкритого доступу, є потужним допоміжним інструментом, а в деяких випадках й основним засобом для проведення дослідження. Нині ІКТ забезпечують і підтримують всі напрямки наукової діяльності, адже включають у себе широкий набір інструментального супроводу і власних сервісів. [1, с. 149].

В світі набувають актуальності гостроти питання оцінювання результативності наукової діяльності. Сучасні напрацювання у сфері методології оцінювання результативності науки в систематизованому вигляді

викладені в Лейденському маніфесті *Bibliometrics: The Leiden Manifesto for research metrics*, прийнятому на XIX Міжнародній конференції *Context Counts: Pathways to Master Little Big and Date* (3–5 вересня 2014 р., Лейден, Нідерланди) і опублікованому в журналі *Nature* у квітні 2015 р. [2, с. 287].

Наукометричні міжнародні системи і бази даних, а саме: *Web of Science* (thomsonreuters.com/web-of-science), *Google Scholar* (scholar.google.com.ua), *Webometrics* (<http://repositories.webometrics.info>) та ін. застосовують з метою відстеження цитованості й рейтингів науковців, наукових колективів, визначення імпаکت-фактору наукових видань та їх впливу на освітню галузь. [1, с. 141].

Сьогодні дедалі актуальнішим стає отримання узагальненої інформації про стан науки України за галузевими, відомчими та регіональними показниками. Вирішення цього завдання потребує вітчизняної наукометричної надбудови над бібліометричною платформою, в якій достатньо повно представлено публікації українських учених. В якості такої платформи для *інформаційно-аналітичної системи «Бібліографія української науки»* [3] вибрана система *Google Scholar*, позитивними рисами якої є некомерційність і спрямованість на охоплення наукових публікацій усіх країн, усіма мовами та з усіх галузей знань [4, с. 8].

Слід відзначити, що кількість бібліометричних профілей українських науковців в інформаційно-аналітичній системі «Бібліографія української науки» постійно збільшується. Часова динаміка цього процесу відстежувалась співавторами приблизно два останні роки (період з 01.03.2016 по 27.03.2018) і наведена на рис. 1. За цей час кількість профілей науковців в системі збільшилась від 14 до 38 тисяч. Профілі, що приєднуються, можуть мати різні індекси Хірша. З плином часу індекси Хірша всіх науковців індивідуально змінюються через нові цитування, інформація про які надходить. Змінюються і кількості профілей науковців, і відповідні їх профілям номери в тематичних підбірках. В цих умовах актуалізується запит як на визначення поточного стану науковця серед інших в межах певних категорій, так і на відслідковування змін цього стану із плином часу.

Пропонуємо визначати стан науковця індивідуально в рамках кожної тематичної підбірки номером відсотка, якому відповідає його профіль починаючи від найкращих, якщо кількість всіх профілей цієї підбірки рівномірно розподілена і відповідає ста відсоткам. За такої оцінки з плином часу профіль науковця може переходити в інші відсотки, що відповідають кращим або гіршим відносно сукупностей профілей вчених, присутніх в цій категорії, показникам. Послідовність станів в часі із його плином формує траєкторію профіля науковця у відповідній підбірці (категорії).

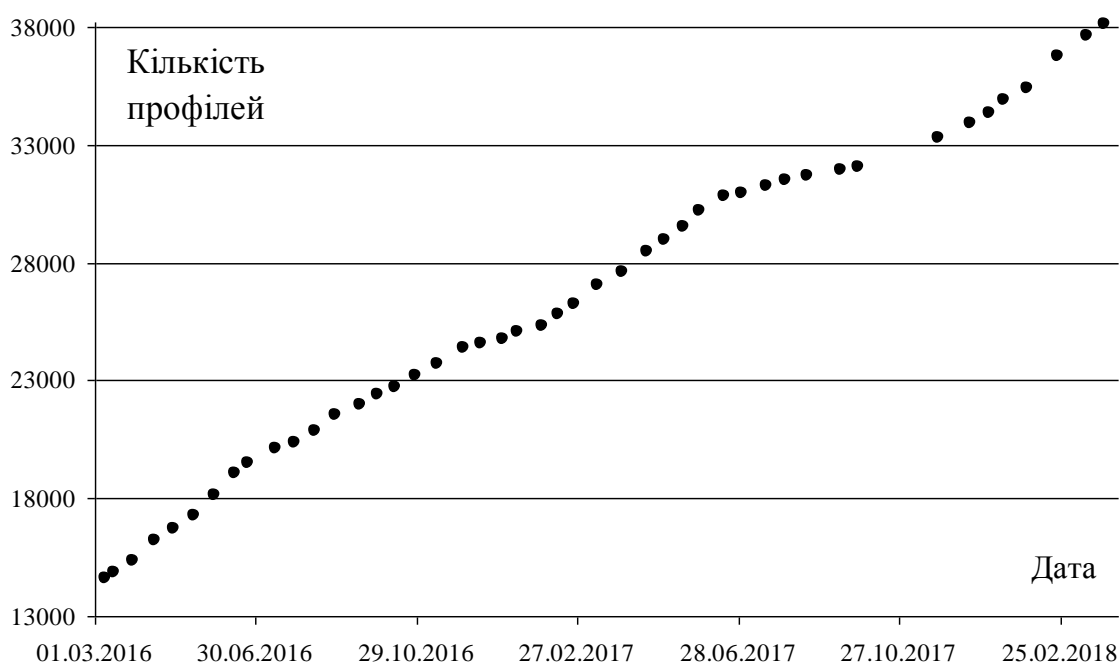

Рис. 1. Часова динаміка приросту кількості бібліометричних профілей науковців в інфрамаційно-аналітичній системі «Бібліографія української науки» за період з 01.03.2016 по 27.03,2018.

В якості прикладу на рис. 2 наведені траєкторії бібліометричного профіля одного із співавторів в трьох категоріях з інфрамаційно-аналітичної системи «Бібліографія української науки», що мають до нього відношення, а саме: галузь науки - «Технічні науки», місто - «Дніпро» і установа - «Національна металургійна академія України» [3].

Кращі за показниками профілі, що відповідають першому відсотку, відносяться до інтервалу від 0 до 1 по вертикальній осі на рис. 2. Нижче – від 1

до 2 – по цій осі розташований другий відсоток, і т.д. Показники профіля тим кращі, чим менший номер відсотку, до якого віднесено цей профіль.

З графіків, наведених на рис. 2, можна зробити певні висновки.

Профіль, траєкторії якого розглядаються, в категорії «Національна металургійна академія України» впевнено тримається на рівні 5-го відсотка, а в останні місяці – піднявся до четвертого серед всіх профілей науковців, що належать до цієї категорії.

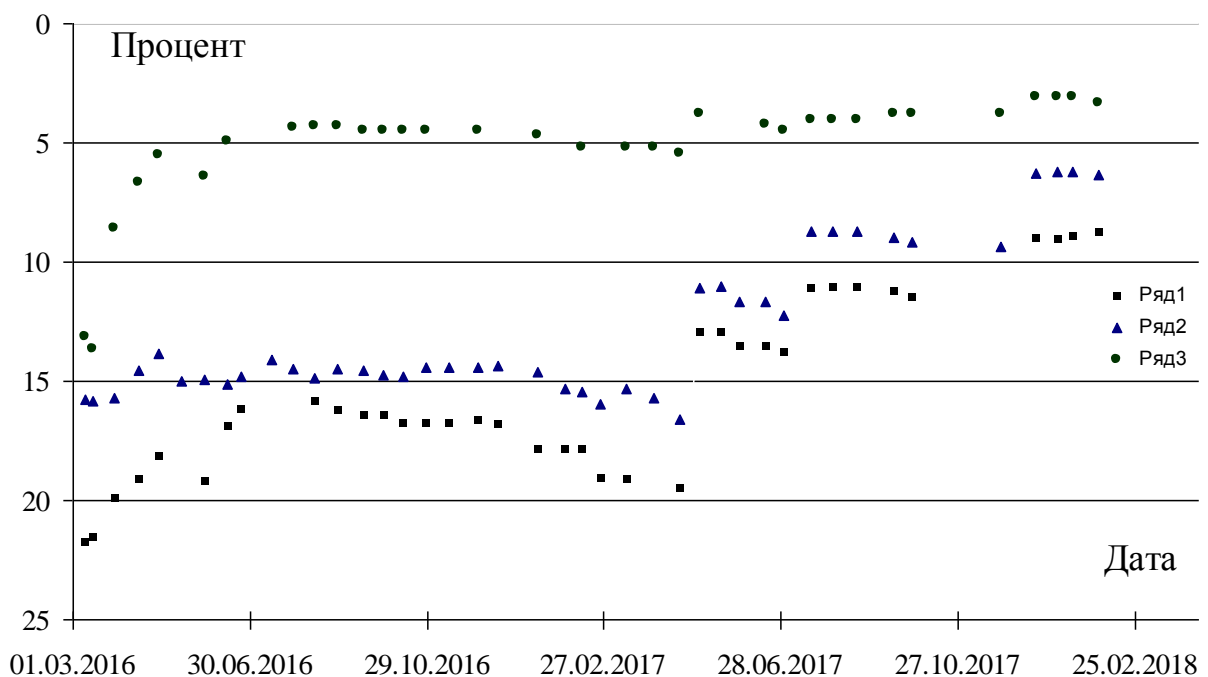

Рис. 2. Траєкторії бібліометричного профіля Денисенко О.І. за період з 01.03.2016 по 27.03,2018 в підбірках профілей науковців «Технічні науки» – ряд 1; «Дніпро» – ряд 2; «Національна металургійна академія України» – ряд 3 в інформаційно-аналітичній системі «Бібліографія української науки».

В галузі «Технічні науки» спостережуваний профіль за час спостереження піднявся з 23-го до 9-го відсотка серед всіх профілей науковців, що належать до цієї категорії.

В підбірці «Дніпро» профіль також демонструє позитивну динаміку піднявшись за час спостереження від 16-го до 7-го відсотка серед всіх профілей науковців, що належать до цієї категорії. Різкі підйоми на графіках корелюють

із змінами індекса Хірша (за час спостереження цей індекс збільшився від 4 до 7).

Висновки.

Траєкторії науковця в системі «Бібліографія української науки» в умовах її динамічного розвитку

Інформаційно-аналітична система «Бібліографія української науки» перебуває в стані інтенсивного розвитку.

Траєкторії науковця є дієвим інструментом для оцінювання результативності наукової діяльності в системі «Бібліографія української науки» в умовах її динамічного розвитку

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Спірін О.М. Модель інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу / О.М. Спірін, А.В. Яцишин, С.М. Іванова, А.В. Кільченко, Л.А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2017. – Том 59. – №3. – С. 134-154.

2. Костенко Л. Наукометрія: від нумерології до Лейденського маніфесту / Л. Костенко, Т. Симоненко // Наукові праці Національної бібліотеки України імені ВІ Вернадського. – 2016. – Вип. 43. – С. 285–295.

3. Бібліометрика української науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=pro_proect (дата звернення: 30.03.2018).

4. Костенко Л. «Бібліометрика української науки: інформаційно-аналітична система» / Л. Костенко, О. Жабін, О. Кузнецов, Є. Кухарчук, Т. Симоненко // Бібліотечний вісник. – 2014. – № 4. – С. 8–11.